

LOŠKA BAROČNA UMETNIKA HEINRICH HILARIUS GÖTTINGER
IN MARTIN BLAŽIČ

I

Ob severni in južni steni crngrobskega prezbiterija stojita baročna oltarja Najdenja križa in Žalostne matere božje; prej sta stala v cerkveni ladji, sem pa ju je premestil leta 1858 starološki župnik F. Ks. Kramer. Že F. Pokorn¹ je po arhivskem zapisu ugotovil, da je oltarja izdelal leta 1753 za 110 goldinarjev nemške veljave mojster Heinrich Hilarius von Göttingen, polihromiral pa ju je za 116 goldinarjev Matija Pöller.

Oltarja sta enaka in vključujeta v svojo arhitekturo še dele starejših »zlatih oltarjev« 17. stoletja; prvi ima v tronu celo poznogotsko reliefno skupino Najdenja križa. Sicer pa sta zajeta v značilni zrelobaročni okvirni kompoziciji med razmerno resnima, najbrž v prejšnjem stoletju predelanima podstavkoma. Stebra iz 17. stoletja nosita razgibano golšasto ogredje, nad katerim se med školjkastima volutama s cvetličnima vazama na vrhu razvija volutasta atika z baldahinom in spet s spodnjemu podobnim ogredjem na vrhu; od tega se spušča ob straneh oltarja bogato naguban zastor. Nad osrednjo nišo je školjkast okras, ob niši se spuščajo cvetlični obeski. Na prvem oltarju stoji v atiki pod baldahinom kip Brezmadežne v vencu oblakov, ob straneh sta kipa sv. Cecilije in neke mučenke, spodaj pa stojita vrh predele kipa sv. Barbare in sv. Lucije iz 17. stoletja. Na Marijinem oltarju je v glavni niši kip Žalostne Marije z Jezusom, ob straneh sta sv. Miklavž in sv. Anton Pad., v atiki pa stoji pod baldahinom Marija sedem žalosti in ob straneh sta dve mučenki. Župnik Kramer je dal oltarja na novo pobarvati in pozlatiti.

Kompozicija oltarnih nastavkov je popolnoma simetrična, kar govori še za baročno občutje, a v dekoraciji s školjkastimi motivi se naznanja že tudi rokoko; izdelava kaže na spretno in izurjeno obrtniško roko. Za tiste kipe, ki so nastali hkrati z oltarjem, ne moremo z gotovostjo reči, če so izdelek istega mojstra.

Po stilnih sorodnostih in ornamentih smemo mojstru obeh oltarjev pripisati tudi lepo leseno prižnico z reliefnimi Marijinimi simboli v rokokojskih kartušah ter z vazami in listovjem na trebušastem spodnjem delu; streho poživljajo spet vaze na volutah, putta z lilijo in žezlom in na vrhu Marijin monogram v vencu oblakov in žarkov.

Že J. Veider² je pripisal prižnico mojstru iz Göttingena, za njim pa tudi dr. Fr. Stelè,³ ki je pohvalil kvaliteto teh umetnomizarskih izdelkov, ob imenu Hilarija von Göttingen pa pripomnil, da je ta mojster »sicer popolnoma ne-

znan«. S tem je nehote storil krivico sam sebi, saj je prav on že leta 1925 potrpežljivo razbral več nadrobnejših podatkov o tem mojstru v župnijskem arhivu v Poljanah!⁴ Zato mu moramo pač vrniti priznanje, kateremu se je odrekel, ker so se mu ti arhivski drobcji izmuznili iz spomina.

Arhivski vir, ki ga je imel dr. Stelè v rokah v Poljanah, je danes shranjen v Nadškofijskem arhivu v Ljubljani (št. 614) in nosi naslov »Ephemeris ecclesiarum S. S. Martini Matricis et Wolfgangi Thaumaturgi filialis Episcoporum inscripti coepta anno Domini 1744«. To je računska knjiga cerkva poljanske župnije, v katero so vpisani tudi mnogi izdatki za popravila in opremo cerkva. Ime mojstra Göttingerja srečamo prvič na listu 25, nato pa še večkrat na prihodnjih petih listih.

Beremo, da je 14. junija 1745 izročil župnik gospodu Heinrichu, mizarju (Thischler) v Loki aro 30 florintov (goldinarjev) za nov stranski oltar sv. Štefana v župni cerkvi. — 12. septembra istega leta je gospod Heinrich Göttinger, mizar v Loki, dobil prek svoje služkinje spet 24 florintov. — 6. novembra je v navzočnosti gospoda Dembšerja prejel za dokončani oltar sv. Štefana še 129 florintov deželne veljave, njegova žena 2 fl. 20 kr. in pomočnik 40 kr. — 11. februarja 1746. leta je prek svoje služkinje prejel še 10 fl. in en cekin ter 17. junija še en cekin.

Nato se je mojster pogodil za popravilo poljanskega glavnega oltarja in prejel 6. oktobra 1746 na račun 10 fl. ter 17. novembra 48 fl., pomočnik pa 40 kr.; vino, ki sta ga mizarja popila, je veljalo 1 fl. 28 kr.

Oltarju je bilo treba še novega tabernaklja. Tudi tega so naročili pri mojstru Göttingerju. Tako je 6. aprila 1747 zanj prejel 20 fl., 25. aprila 40 fl. in 30. aprila 1 fl. 2 kr. Cena za tabernakelj je bila domenjena na 70 fl. Zato je prejel mizar 10. junija 1747 še 10 fl., njegova žena pa 2 fl. 4 kr. za napitnino.

Leta 1750 se je pogodil Göttinger za nov stranski oltar sv. Katarine v poljanski župni cerkvi in prejel na račun 12. februarja 20 fl. deželne veljave, 26. junija 30. fl. in 30. julija 25 fl. 14 kr., s čimer je bil oltar plačan.

Nekoliko nejasen je (nekrološko uvrščeni) podatek z dne 12. septembra 1745, po katerem je Heinrich Göttinger, *meščan* in mizar v Loki (»burger und Tischler zu Laakh«), prek svoje služkinje dobil iz Poljan 24 fl. Izdatek je verjetno v zvezi z oltarjem sv. Štefana, kajti takoj za tem sledi zapis o sliki sv. Štefana.⁵

S temi podatki se je mojstrova osebnost že precej osvetlila. »Göttinger« je njegov priimek in ne samo kazalec njegovega rojstnega kraja. Bival je v Loki, kjer je postal celo meščan ter ga smemo zato z mirno vestjo prišteti v plejado loških umetnikov, dasi po poklicu ni bil kipar, marveč se omenja le kot mizar — morda pa bi rekli bolje: umetni mizar. Spoznali smo dva njegova oltarja in prižnico v Crnogrobu, za župno cerkev v Poljanah je v letih 1745—1750 naredil dva stranska oltarja, ki sta stala v severni in južni kapeli cerkve, popravil je glavni oltar in ga dopolnil z novim tabernakljem. Loški kolega France Štukl pa me je opozoril, da je zasledil v Pokornovih zapiskih podatek, da je Göttinger napravi dva oltarja tudi za cerkev sv. Gabriela na Planici; usoda je hotela, da sta med vojno s cerkvijo vred propadla.

Göttingerjeva uganka še ni dokončno rešena. Vemo, da je živel in delal v Škofji Loki — a zunaj mesta. Ni pa bil loški rojak. Pred letom 1742 tega priimka v loških in staroloških matičnih knjigah ne najdemo. Vzdevek »von Göttingen« in priimek »Göttinger« bi kazala, da se je mojster preselil v Loko

najbrž iz spodnjesaškega Göttingena ali iz njegove okolice, ne vemo pa, kaj ga je pregnalo iz rodne dežele. Kakor razberemo iz matičnih knjig, je bil Göttinger katoličan, v Göttingenu pa je prevladoval protestantizem. V protestantskem ozračju se kot drugoverec in še posebno kot veščak v izdelovanju oltarjev najbrž ni mogel kaj prida uveljaviti, pa se je odpravil za boljšim kosom kruha v tujino. Še večja uganka je, kaj ga je zaneslo tako daleč na jug — vse do Loke. Očitno je, da se tu ni ustalil npr. med svojim pomočniškim potovanjem, marveč že kot zrel obrtnik. Ob prihodu v Loko — najbrž okoli leta 1740 ali malo pozneje — je imel že okoli petdeset let. Prav tako vse kaže, da je prišel semkaj skupaj z ženo Marijo, kajti 9. decembra 1742 se jima je v Loki, a »zunaj mesta«, rodila hčerka Marija Sofija Lucija in 30. avgusta 1750 druga hči, ki je dobila ime Marija Rozalija. Nazadnje se je rodila 19. novembra 1755 hčerka Elizabeta,⁶ ki je umrla že 13. januarja 1758 v starosti dvh let.⁷ Ob njeni smrti pa je bil tudi naš mojster že skoraj leto dni v grobu. Mrliška knjiga starološke župnije namreč pove, da je 19. aprila 1757 umrl, previden z vsemi zakramenti, gospod »Henricus Hilarius Göttinger« star okrog 60 let.⁸ S tem pa dobimo tudi približno letnico njegovega rojstva — okoli leta 1697. O kraju rojstva, na žalost, viri molče.

Vsekakor mojster Göttinger Loki ni delal sramote — uveljavil se je kot soliden, domiselni likovni oblikovalec in je zato razumljivo, da je dobil tudi loško meščanstvo. Bival pa je menda zunaj mestnega območja, kakor bi mogli razbrati iz matičnih podatkov. Ko so leta 1729 hoteli ustanoviti loški mizarji svoj lastni ceh, so namreč sklenili, naj delujejo v mestu samo štirje mizarški mojstri, drugi, ki žive poldrugo miljo oddaljeni od Škofje Loke, pa se prav tako lahko včlanijo v ceh, le v mestu delati bi naj jim bilo prepovedano. Do ustanovitve ceha sicer ni prišlo,⁹ a v mestu so menda le ohranili staro številčno stanje mizarških mojstrov — štiri. Zato se je Göttinger najbrž naselil zunaj obzidja.

To pa ni zmanjšalo njegovega družbenega ugleda. Arhivski viri ga vedno označujejo kot »gospoda«. Prvi hčerki sta bila za botra sam loški glavar Jožef pl. Halden in nekdanji kaščar Jožef Zheball (Zeball), drugi pa neki Jožef Sore in plemenita gospa Marija Ana Jugovic, najbrž iz znane loške trgovske družine Jugovicev. Ta je botrovala tudi hčerki Elizabeti, medtem ko ji je bil boter kaščar Anton Pogačnik.

Kakor planiška sta tudi poljanska stranska oltarja uničena. Po zapisku dr. Fr. Steleta sta bila sicer slabo nanovo poslikana, a »dekorativno zelo dobra«; v spodnjem in zgornjem delu sta imela na vsaki strani vita stebra. V južnem oltarju je bil leta 1925 — namesto nekdanje slike — kip kamenjanja sv. Štefana, ki ga je najbrž dodalo že 19. stoletje. Severni oltar pa je menda spremenil celo patrono; namesto nekdanje sv. Katarine je kraljevala v njem Marija s plaščem kot pribežališče kristjanov. Glavni oltar, ki ga je Göttinger samo popravil, in njegov tabernakelj pa je leta 1859 zamenjal oltar, ki ga je naredil domači podobar Štefan Šubic.¹⁰

Prepričan sem, da bo nadrobnejše topografsko raziskovanje na Loškem odkrilo še kako ohranjeno in do sedaj neznano Göttingerjevo oltarno umetnino.

Poljanska računska knjiga nam odkriva še drugo loško umetniško osebnost — slikarja Martina Blažiča iz prve polovice 18. stoletja. Tako beremo, da je 21. avgusta 1745 prejel od poljanskega župnika gospod Blažič (Blasitz), slikar iz Loke, aro v znesku 5 fl. za sliko sv. Štefana ter 4 in pol »stabe« hodničnega platna, cerkveni ključar Georg Dembšar pa mu je dal 3 »stabe« grobega platna. In 18. oktobra 1745 je Martin Blažič — razen že prej prejetega zneska — dobil za sliko sv. Štefana in Kristusovega rojstva še 8 fl. 5 kr. Spet pa izpade iz časovne zapovrstnosti zapis, da je prejel 21. avgusta 1745 za oltarno sliko sv. Štefana 5 fl. in 5. septembra 4 in pol »staba« hodničnega platna za oltar sv. Štefana.¹¹

Slikar je torej napravil za novi oltar sv. Štefana glavno podobo in še sliko Kristusovega rojstva, ki je krasila najbrž oltarno atiko. Dodeljeno platno je morda rabilo kot osnova za sliko, verjetno pa je veljalo tudi kot delno plačilo, ker se omenja kar trikrat v dveh kvalitetah.

Slikar Martin Blažič je bil doslej naši umetnostni zgodovini neznan. Poznali smo le nekega Antona Blažiča, ki se 2. novembra 1764 omenja kot slikar v Ljubljani, ne vemo pa, če je bil z loškimi soimenjakom kaj v sorodu.¹² Martinovih rojstnih podatkov še nismo odkrili. Loške matične knjige vse do nastopa našega slikarja o tej družini molče. Edina izjema je omemba v mrliški knjigi starološke župnije, da je 20. septembra 1690 bila pokopana neka Maruša Tomaža Blažiča v starosti okoli 60 let in da je bila doma iz mesta.¹³ Je bila mar to mati slikarja? Za to je bila najbrž že prestara, saj se je Martin Blažič verjetno rodil okoli leta 1685, ker se je 10. oktobra 1708 »slikar« že poročil z neko Marijo Apolonijo; za priče so jima bili župan Janez Krstnik Gašperin (Casperin) kaščar Jakob Paulin in gospod Valentin Zeballa.^{13a} Vse torej kaže, da se je Blažič bržčas v mesto priselil iz okolice in tu kmalu zavzel ugleden položaj. Prva hčerka, Marija Ana, se je zakoncema Bažič rodila 26. julija 1709; botrovala sta Valentin Zeball in Elizabeta Sidonija Paulin. Hčerka Marija Rozina se je rodila 26. avgusta 1711 in imela ista botra. Leta 1713, 19. avgusta, je prišla na svet hči Roza — botra sta bila spet prejšnja — in 16. marca 1716 je bil rojen sin Jožef, ki sta mu bila botra kaščar Jakob Paulin in Elizabeta Zeball. Kot peti otrok je prišel 28. septembra 1721 Frančišek Mihael; botra sta bila Jakob Paulin in »kapitanica« Marija Joanna Katarina Terezija Ecker. Leta 1723, 7. decembra, je sledila hči Marija Barbara (z istima botroma). Kot zadnji, sedmi otrok je bil rojen 24. februarja 1726 Frančišek Matija (botra kot zgoraj).¹⁴ Tudi Blažičevega smrtnega datuma ne poznamo, ker manjka starološka mrliška knjiga za leta 1715—1750; verjetno je slikar umrl že pred letom 1751.

Že pri poročnih pričah smo videli, da je tudi slikar Blažič imel dobre zveze z uglednimi družinami, pa tudi med botri srečamo imena kot so Valentin Zeball, Jakob Paulin, kaščar, med botrami pa Paulinko Elizabeto Sidonijo in neko ženo oskrbnika Rekarja, ki pa se tu imenuje »kapitanica«, torej z naslovom, ki je v Loki uradno ugasnil že v 14. stoletju.

To pa je tudi skoraj vse, kar lahko danes o slikarju Martinu Blažiču povemo. Njegove poljanske slike — edine, ki so arhivsko izpričane — so izginile, na kaki drugi pa še nismo zasledili mojstrove signature. In vendar bogati najbrž prenekateri oltar na Loškem kaka še neprepoznana Blažičeva podoba. Treba bo torej iskati med anonimnimi slikami prve polovice 18. stoletja — sadove

iskanja pa prepustimo prihodnosti. Morda se bo celo izkazalo, da gre za umetnika, ki je bil več kot samo ljudsko povprečen.

III

Dodajmo še obolus za kranjske sosede:

Ko je mizar Göttinger dokončal oltarja za Poljane, ju ni sam pobarval in pozlatil. Za to delo so poiskali mojstra v Kranju — Franceta Banka. Dne 12. marca 1747 je prejel pozlatar gospod Franc, meščan v Kranju, aro za poslikavo glavnega oltarja in oltarja sv. Štefana v Poljanah, in sicer 2 cekina ali 10 fl. — 30. aprila je Franc Banko (Wankho) prejel iz rok Jakoba Jegliča 23 fl. — 6. maja je dobil pozlatar 50 fl. in 31. maja 24 fl. Posebna pripomba še pove, da so zlate lističe dobili iz Ljubljane in da so veljali 30 fl. nemške ali 34 fl. 58 kr. 1 pf. deželne veljave. Razen tega je prejel Banko še 10 fl. in 2. julija 44 fl., njegov pomočnik pa 1 fl. 40 kr. — Najbrž je pozlatar Banko pozlatil tudi oltar sv. Katarine, za katerega je prejel 30. julija 1747 akontacijo 10 fl. 20 kr., 4. decembra 1750 pa 111 fl. 19 kr. 1 pf. Prav tako je prejel za poslikavo oltarja sv. Mihaela 14 fl. 20 kr. itd.¹⁵

Franc Banko, slikar in pozlatar v Kranju, je sicer znana oseba. V Kranju je imel delavnico v poznejši Layerjevi hiši.¹⁶ Leta 1772 je pozlatil oltar v Braslovčah v Savinjski dolini, ki ga je napravil celjski podobar Gallo.¹⁷ To pot smo ga našli pri delu tudi na Loškem — v Poljanah.

Hkrati nam sodelovanje različnih mojstrov dobro ilustrira tisto delitev dela in specializacije, ki jo je poznal že srednji vek ter je barok z njo le nadaljeval. Uglednejši umetniki so bili pravi podjetniki, ki so v svojih podobarskih delavnicah združevali več sodelavcev in pomočnikov, od katerih je bil eden mizar, ki je izdeloval npr. oltarno ogrodje, drugi kipar in rezbar, ki so mu zaupali figuralna kiparska in rezbarska dela in boljše ornamente, tretji je bil slikar, ki je prispeval oltarne slike, in četrti »Fassmaler« — mojster, ki je oltarje polihromiral in zlatil. Tako se je večkrat zgodilo, da mojster, ki je podpisal pogodbo za izdelavo oltarja in prejel plačilo zanj, sam na tak izdelek niti roke ni položil ali pa je na njem opravil le še zadnjo dodelavo. Lahko pa so sodelovali tudi samostojni mojstri iz različnih delavnic. Tako je bilo tudi v Crngrobu in v Poljanah. Göttinger je izdelal le umetnomizarsko delo — oltarni nastavek v ožjem smislu, plastike pa si je »izposodil« bodisi od kakega starejšega oltarja ali jih je izrezljal kak poklicni rezbar. Ker pa se ta niti v Poljanah niti v Crngrobu ne omenja, bi morda le smeli sklepati, da je bil Göttinger tudi figuralni rezbar in da so nekateri kipi izšli izpod njegovega dleta. Poljanske oltarne slike (vsaj za oltar sv. Štefana) je napravil slikar Martin Blažič, poslikal in pozlatil pa je oltarje kranjski podobar Franc Banko. Tudi po tej popolnoma obrtni, delavniški strani so poljanski računski zapiski dragocen informator.

Opombe

1. F. Pokorn, Loka, DS VII, 1894, 629. — 2. J. Veider, Vodič po Crngrobu. Škofja Loka 1936, 46. — 3. Fr. Stelè, Crngrob. Ljubljana 1962 (brez letnice), 41 sq, sl. 49, 50 in 55. — 4. Fr. Stelè, Terenski zapisnik XXX, 1925 (Arhiv Inštituta za umetnostno zgo-

dovino Franceta Steleta pri SAZU). — 5. 1745: den 14 Juny gegeben worden dem H. Heinrich Tischler zu Laagkh vor ahr geld des hl. Stephans altar 30 fl.; den 12. september empfangt der Heinrich Göttinger Tischler zu Laagkh durch sein dienstmagd 24 fl.; den 6. november hat der herr Heinrich Göttinger thischler zu Laagkh empfangen vmb den gemachten S. Stephani altar /:fur den vmb 190 fl. l. w. den seiner Frau Ehwürthin 2 fl. 20 vnd dem Gesellen 40 kr. alles l. w. verglichen worden hundt neun vnd zweinzig idé 129 fl. l. w. in beysein des herrn Dembscher 129 fl.; das vorhin gegebene ist oben zu sehen; 1746: den 11. febr. hat der Heinrich Göttinger dischler zu Laagkh mehr empfangen durch sein Dienstmagd so die leisten gebracht an die ihme anoch austendigen 10 fl c. w. in Zeichini 5 fl.; den 17. Juny ist gegeben worden dem Heinrich Göttinger tischler der anoch am S. Stephani altar ausstendige Zechini 5 fl.; den 6. oktober dem Tischler Heinrich gegeben worden à conto des reparierten hohen altars... 10 fl.; den 17. november ampfangt der Tischler so den hohen altar reparieret 48 fl.; mehr seinem Geschell gegeben worden vor ein gschenkhens 40 kr. item vor den wein vor die zwey Tischler so an dem altar gearbeithet haben 1 fl. 28 kr.; 1747: den 6. april hat empfangen H. Heinrich Tischler meister zu Laagkh an dem in der arbeith habenden Tabernacul 20 fl.; den 25 April empfangt mehr Heinrich Göttinger Tischler in Laagkh an die raittung des aufgesetzten Tabernacules 40 fl.; item mehr empfangen Heinrich Tischler aufgaab von ... hohen altar 1 fl. 10 kr. 2 pf.; 1747: den 10 Jny empfangt H. Heinrich Tischler zu Laagkh die an dem neu gemachten tabernacul /:vnd welchen per 70 fl. l. w. verglichen worden:/ anoch ausstendige 10 vnd sein Gemahlin trinkhgelt 2 fl. 4 kr.; In aufsetzen des Tabernaculs zahlte von den Tischler 2/4 wein 26 kr.; 1750: den 12. febr. der tischler Heinrich Göttinger empfangen à conto des neu gemachten S. Chatharinae altars 20 fl. l. w. 20 fl.; den 26 Juny empfangt dr tischler 30 fl.; den 30 July mehr empfangen der Tischler vor S. Catharinae altar 25 fl. 14 kr. damit ist alles bezahlt worden 25 fl. 14 kr.; Da der Tischler den Catharinae altar aufgesetzt, bezahlt die Kirchen vor ihm den trunckh mit 54 kr.; 1745: den 12 sept. empfangt der Heinrich Göttinger burger vnd Tischler zu Laagkh durch sein Dienstmagd 24 fl. — 6. Krstna knjiga cerkve sv. Jakoba v Škofji Loki 1736—1748: 1742: 9. Dec. Maria Sophia filia legitima D: Henrici Göttinger et Maria coniugini, levantibus patrinis illustrissimo Dno Josepho L:B: de Halden et Dno Josepho Zheball, adstante uero Dna Ursula Buthin, Baptisata per Stephanum Mragk extra Ciuitatem. Krstna knjiga cerkve sv. Jakoba v Škofji Loki 1748—1758: 1750: 30. Aug. Maria Rosalia fil. legitima Dni Henrici Hilarij Göttinger et Mariae conj: Baptisata per me vicarium curatum loci, levantibus Patrinis Dno Josepho Sore et Pronobili Dna Maria Anna Jugovizin, teste Virg: Maria Anna Kotscherin. Extra Civitatem; 1755: 19. Nov. circa horam 2 dam noctis nata et hora 4 ta pomeridie eiusdem baptisata est per Canzianum Wertschitsch vic. loci Elisabetha filia legit: Dni Henrici Hilarij Göttinger, et honoratae Dne Mariae conjugum, leuantibus eam patrinis Dno Antonio Pogatshnig granario Illustrissimi Dominij, et perillustri Dna Maria Anna Jugovizin, adstante uero perillustri Dna Theresia Feichtingerin. Vic: S. Jacobi, extra ciuitatem. — 7. Mrliška knjiga župnije Stara Loka 1751—1778: 1758: 23. Ianuarius, Elisabetha infans defuncti Dni Henrici Göttinger aet. 2 ann. obiit, et sepulta est. in Ciutate. — 8. Mrliška knjiga župnije Stara Loka 1751—1778: 1757: 19. aprilis, provisus omnibus Sacramentis obiit et sepultus est D: Henricus Hilarius Göttinger aet. circiter 60 annorum, vicariatum S. Jacobi, ex Ciutate. 9. P. Blaznik, Škofja Loka in loško gospostvo, Škofja Loka 1973, 278. — 10. N. D., Pohvala in priporočenje umetnin podobarja, malarjea in zlatarja v Poljanah na Gorenjskem. Novice 1849, 29. avg., 154. — 11. 1745: Den 21 August empfangt H. Blasitz Mahler zu Laagkh ahrgelt vor S. Stephani blat 5 fl.; mehr empfangt et 4 1/2 stab rupfen leinwath, 1 stab per 25 kr. 1 pf. betragt 1 fl. 54; item gabe ihme der Kürchenpropst Georg Dembscher 3 stab rüsten leinwath 1 per 32 kr. macht 1 fl. 36 kr.; 1745: den 18. Oktober hat der H. Martin Blasitz mahler zu Laak yber das schon vorhin empfangene vor das S. Stephani vnd Geburth Christi

blath anoch empfangen (so per 15 fl. 28 kr. l. v. verglichen worden 8 fl. 5 kr.; 1745: den 21 August empfieng der Marthin Blasitz Mahler zu Laagkh auf das blath vnd ... Mahlerey S. Stephani altars 5 fl.; 1745: den 5. September dem Mahler vor das blath S. Stephani 4 1/2 stab rupfen leinwath 1 per 25 kr. 1 pg. = 1 fl. 54 kr. — 12. V. Steska, Slovenska umetnost I. Prevalje 1927, 102. — 13. Starološka mrliška knjiga za leta 1677—1715: 20. sept. 1690 sepulta est Marusha Thomae Blasiz ex ciuit. sacr. prouisa, circiter annorum 60. — 13a. Poročna knjiga cerkve sv. Jakoba v Škofji Loki 1683 do 1736: 1708: 10. Octobris, Dnus Martinus Blashitz Pictor Matrimonio junctus est in faciem Ecclesiae cum sponsa sua Maria Apolonia per me Vicarium Ignatium Rupper existentibus testibus Dno Johanne Bapta. Casperin Syndico et Dno Jacobo Paullin Granario et Dno Valentino Zeball Civitatenses. — 14. Krstna knjiga cerkve sv. Jakoba v Škofji Loki 1702—1717: 1709: Die 20. huius (Julij) Baptizata est Maria Anna fil. leg. patris Dni Martini Blashiz et Dna Maria Apolonia coniugum Eleuantibus patrinis Dno Valentino Zeball et Elisabetha Sidonia Paulinin, teste Agnete Marzinin ex Ciuit. per me Urb. Rothar coop.; 1711: 26° Augusti, Maria Rosina fil. legitima Dni Martini Blashitz et Maria coniugum Baptizata per me Vic. Ignatium Rupper, leuantibus eam Patrinis Dno Valentino Zeball Senatore et Nobili Dna Elisabetha Sydonia Paulinin Granarissa adstante Agnete Marzinka Vicini ex Ciuit. Ex Ciuitate.; 1713: 19. Augusti, Rosa fil. legitima Dni Martini Blashits et Mariae Apoloniae coniugum. Baptisata est per Vicarium Ignatium Rupper leuantibus eam Patrinis Dno Valentino Zeball Senatore et Dna Elisabetha Sydonia Paulinin Castenverwalterin der Herrschaft Lagkh adstante vero Dna Margaretha Marzinin Vicini. Ex Ciuitate.; 1716: 16. Martij, Josephus fil. legit. Dni Martini Wlasiz et Maria conjugum est baptisatus per R. D. Michaellem Primiz patrini fuerunt Dnus Jacobus Paulin granarius Dna Elisabeth Zebalin.; Krstna knjiga cerkve sv. Jakoba v Škofji Loki 1717—1736: 1721: 28. Septembris, Franciscus Mihael fil. leg. Dni Martini Blashiz et Dnae Mariae coniugum. Baptizatus per me Jacobum Homan. Patrinis Dno Jacobo Paulin et illustrissima Dna Maria Joanna Catharina Theresia ab Ekerin Capitanisa, adstante Dno Valentino Zeball. ex ciuitate, vic. S. Jacobi; 1723: decembris, Maria Barbara fil. legit. Dni Martini Blashiz et Dna Mariae coniugum. Baptizata per praedictum (= Jacobo Homan) Patrinis Dno Jacobo Paulin et illustrissima Dna Dna Maria Johanna Catharina Theresia ab Ekherin capitaniza, adstante Nobili Dna Maria Justina Zebalin, ex ciuitate.; 1726: 24. Febr., Franciscus Matthias fil. legit. Dni Martini Blashitsch et Mariae Apoloniae coniugum Bapt. per praedictum (= Jacobo Homan) leuantibus Dno Joanne Jacobo Paulin et Illustrissima Dna Dna Maria Johanna Catharina Theresia ab Ekherin Capitanizza, adstante uero Dno Joanne Josepho Zeball, ex ciuitate. — 15. 1747: den 17 Merzen empfangt der Vergolder H. Franc burger zu Crounburg vor dan Aarchgeld (so den hohen vnd S. Stephani altar fassen solle) 2 Zechini = 10 fl.; den 30 April hat empfangen H. Franz Wankho aus handen der Jacoben Jeglitsch 23 fl.; 1747: den 6. May hat empfangen H. Franz Wankho vergolder 50 fl.; den 31 May empfangen H. Franz Wankho vergolder 24 fl.; den 16. Juny seynd auff Laybach vmb das platelgold geschikhet worden 30 fl. t. w. machet l. w. 34 fl. 59 kr. 1 pf.; Eodem mehr der Vergolder empfangen 10 fl.; den 2 July empfanget mehr H. Franz Wankho vergolder 44 fl.; mehr ein Schmalz empfangen zu 3 fl. 26 kr. 2 pf.; mehr denen Vergolder gesellen 1 fl. 40 kr.; 1750: (den 26. Juny) der Vergolder empfangen à conto in allem 10 fl. 20 kr. (za oltar sv. Katarine?); den 4. Dezember dem Vergolder gegeben worden vor die fassung des S. Catharinae altars 111 fl. 19 kr. 1 pf; Eodem vor yberfassung des Michaeli altar empfangen der Vergolder 14 fl. 20 kr. — 16. F. Stelè, Slikarska in podobarska obrt v Kranju, v knjigi: J. Žontar, Zgodovina mesta Kranja. Ljubljana 1939, 259.; v isti zgodovini str. 394. — 17. V. Steska, o. c. 102.

Vse citirane matične knjige starološke in škofjeloške župnije hrani Nadškofijski arhiv v Ljubljani.

Zusammenfassung

ZWEI BAROCKE KÜNSTLER AUS ŠKOFJA LOKA — HEINRICH HILARIUS GÖTTINGER UND MARTIN BLAŽIČ

Den Tischler und Altarbauer Heinrich Hilarius Göttinger (auch: von Göttingen), der 1753 zwei Seitenaltäre und später auch die Kanzel der Wallfahrtskirche in Crngrob bei Škofja Loka errichtete, wurde bis jetzt für einen fremden, nicht näher bestimmbar Künstler gehalten. Aus dem Rechnungsbuch der Pfarrkirche St. Martini in Poljane bei Škofja Loka erfahren wir jedoch, daß der Meister in Škofja Loka ansässig war. Für Poljane hatte er schon in den Jahren 1745—1747 den Seitenaltar des hl. Stephanus und ein neues Tabernakel errichtet sowie den Hauptaltar renoviert und 1750 noch den Seitenaltar der hl. Katharina geschaffen. Zwei Altäre seiner Hand besaß auch die Ferialkirche des hl. Gabriel in Planica. Außer den erwähnten Arbeiten in Crngrob sind alle genannten Altäre verlorengegangen.

Nach Škofja Loka kam Meister Göttinger vermutlich aus Sachsen. In Loka erwarb er das Bürgerrecht und hier wurden ihm auch zwei Töchter geboren. Gestorben ist er am 19. April 1757 im Alter von rund 60 Jahren, was ergibt, daß er um das Jahr 1697 geboren wurde.

Die Bilder für den Altar des hl. Stephanus in Poljane hat 1745 der bis jetzt unbekannt Maler Martin Blažič aus Škofja Loka gemalt. Auch sein Geburtsdatum kennen wir noch nicht. Am 10. Oktober 1708 hat Blažič eine gewisse Maria Amalia geheiratet, die ihm in den Jahren 1709—1726 sieben Kinder schenkte. Der Meister ist wahrscheinlich schon vor 1751 gestorben. Signierte Malereien seiner Hand sind bis jetzt noch nicht entdeckt worden.

Die Altäre in Poljane hat 1747 Franz Banko (Wankho) aus Kranj vergoldet.